

Кримінальний процес та криміналістика

УДК 343.5

Юр'єв Денис Сергійович

*старший викладач кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань
Дніпровський державний університет внутрішніх справ*

Yuryev Denys

*Senior Lecturer of the Department of
Criminal Procedure and Strategic Investigations
Dniprovsk State University of Internal Affairs*

ORCID: 0000-0002-7251-9114

**ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВКЛЮЧАЮТЬ
РОЗКРАДАННЯ МАЙНА НА ПІДПРИЄМСТВАХ МЕТАЛУРГІЙНОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ, ВЧИНЕНИХ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ
THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF PRE-JUDICIAL
INVESTIGATION OF OFFENCES INCLUDING THE
MISREPRESENTATION OF PROPERTY AT METALLURGICAL
INDUSTRY ENTERPRISES COMMITTED BY OFFICIALS**

***Анотація.** Стаття присвячена теоретико-практичним аспектам досудового розслідування злочинів, пов'язаних із розкраданням майна на підприємствах металургійної промисловості, скоєних службовими особами. Проаналізовано особливості проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на виявлення та документування злочинів такого характеру.*

Розглянуто інноваційні підходи, включаючи аудіо- та відеоконтроль, спостереження за особами, зняття інформації з електронних

комунікаційних мереж, а також методи забезпечення конфіденційності та законності зібраних доказів. Окрему увагу приділено питанням використання сучасних технологій і технічних засобів у процесі розслідування.

Виділено ключові аспекти організації слідчих дій, серед яких ефективно планування, документування результатів та міжвідомча співпраця. Висновки статті підкреслюють важливість комплексного підходу до розслідування економічних злочинів у металургійній галузі та необхідність вдосконалення правових і технічних механізмів протидії таким правопорушенням.

Вступ. Економічна стабільність держави значною мірою визначається ефективністю функціонування її ключових галузей промисловості, які забезпечують розвиток національної економіки, формування бюджету та зміцнення позицій на міжнародній арені. Серед таких галузей металургійна промисловість займає одне з провідних місць, будучи джерелом значних валютних надходжень, робочих місць та технологічного прогресу. Водночас, через високу вартість продукції та стратегічну важливість металургійні підприємства нерідко стають об'єктами злочинних посягань, що негативно впливає на їхню стабільність і конкурентоспроможність.

Особливу небезпеку становлять злочини, пов'язані із розкраданням майна службовими особами, які використовують свої посадові повноваження та доступ до критично важливих ресурсів для власного збагачення. Такі правопорушення не лише завдають значних матеріальних збитків, але й підривають довіру до управлінських структур, створюючи умови для поширення корупції та неефективного управління. Злочинна діяльність у цій сфері може включати легалізацію незаконно отриманих доходів, маніпуляції з фінансовою документацією, а також створення складних злочинних схем із залученням інших осіб або організацій.

Актуальність вивчення цієї проблеми посилюється у сучасних умовах, коли економічні ресурси є вкрай важливими для забезпечення обороноздатності, відновлення інфраструктури та розвитку держави в цілому. Ефективне попередження та розслідування злочинів у металургійній промисловості потребує впровадження сучасних методів досудового розслідування, зокрема використання негласних слідчих (розшукових) дій, аудіо- та відеоконтролю, а також зняття інформації з електронних комунікаційних мереж.

Таким чином, дослідження особливостей досудового розслідування правопорушень, пов'язаних із розкраданням майна на підприємствах металургійної галузі, є надзвичайно важливим як з точки зору теоретичних аспектів кримінального права, так і з практичної точки зору забезпечення належного рівня правопорядку у стратегічно важливих секторах економіки.

Метою дослідження є визначення теоретичних і практичних аспектів досудового розслідування правопорушень, пов'язаних із розкраданням майна на підприємствах металургійної промисловості, скоєних службовими особами.

Матеріали і методи. Матеріали і методи. У процесі дослідження використано нормативно-правові акти України, які регулюють проведення досудового розслідування, зокрема слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, а також документи, що стосуються боротьби з економічними злочинами у металургійній промисловості. Джерелами емпіричних даних стали практичні матеріали правоохоронних органів, судова практика та результати проведення розслідувань у галузі металургії.

Теоретичну основу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних науковців, які спеціалізуються на вивченні економічної злочинності, кримінального процесу та тактики слідчих дій. Особливу

увагу приділено науковим роботам, що висвітлюють методологію боротьби з корупцією та розкраданням майна на стратегічно важливих підприємствах.

У ході дослідження застосовано такі методи:

- 1. Теоретичного узагальнення та аналізу – для вивчення особливостей організації та проведення досудового розслідування.*
- 2. Порівняльно-правовий метод – для аналізу міжнародного досвіду розслідування злочинів у промисловій сфері.*
- 3. Метод групування та класифікації – для систематизації видів злочинних схем і тактичних прийомів, які використовуються службовими особами у металургійній галузі.*
- 4. Емпіричний метод – для узагальнення практичних даних, отриманих із реальних розслідувань.*
- 5. Метод моделювання – для розробки рекомендацій щодо впровадження сучасних технологій у процес досудового розслідування.*

Комбінація теоретичних та емпіричних підходів дозволила комплексно оцінити проблему та надати практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу виявлення, розслідування та попередження злочинів у сфері металургійної промисловості.

Результати дослідження демонструють, що розкрадання майна на підприємствах металургійної промисловості, вчинені службовими особами, характеризуються високим рівнем організованості та використанням сучасних методів маскуванню. До таких методів належать посилення конструкцій приміщень, встановлення відеоспостереження, використання пристроїв із нульовим IMEI та часта зміна місця проживання, що значно ускладнює їх виявлення правоохоронними органами.

Ефективність розслідування цих злочинів значно підвищується завдяки застосуванню негласних слідчих дій, таких як аудіо- та відеоконтроль, спостереження за об'єктами та особами, а також зняття інформації з електронних комунікаційних мереж. Ці заходи дозволяють документувати злочинну діяльність, виявляти зв'язки між підозрюваними та збирати докази, прийнятні для судового процесу.

Впровадження сучасних технологій є важливим елементом у боротьбі зі злочинами в металургійній промисловості. Використання інноваційних технічних засобів сприяє підвищенню якості розслідування, дозволяючи фіксувати злочини в режимі реального часу, виявляти фінансові схеми та встановлювати причетність службових осіб.

Окрім технічних аспектів, дослідження підкреслює необхідність вдосконалення правових механізмів, спрямованих на посилення контролю за доступом до конфіденційної інформації, захист зібраних даних та розширення можливостей слідчих дій. Особливу увагу слід приділяти міжвідомчій співпраці, яка дозволяє ефективніше розподіляти ресурси, координувати дії та оперативно реагувати на виклики.

Впровадження інноваційних методів, таких як автоматизація аналізу даних і моніторинг фінансових потоків, створює додаткові можливості для боротьби зі злочинністю. Дослідження свідчить, що системний підхід до досудового розслідування, який базується на використанні новітніх технологій, правових удосконалень і міжвідомчої співпраці, є ключовим для ефективного подолання економічних злочинів у металургійній промисловості.

Перспективи. Перспективи досудового розслідування злочинів у металургійній промисловості включають впровадження сучасних технологій, таких як автоматизовані системи аналізу даних, новітні засоби аудіо- та відеофіксації, а також інструменти для моніторингу електронних комунікацій. Важливим напрямом є вдосконалення

законодавства для адаптації до сучасних викликів і посилення захисту конфіденційної інформації.

Міжвідомча співпраця через інтеграцію інформаційних платформ сприятиме оперативнішому виявленню злочинів і фінансових схем. Комплексний підхід із акцентом на технології, правові механізми та координацію дозволить знизити рівень економічної злочинності та зміцнити безпеку підприємств.

Ключові слова: досудове розслідування, розкрадання майна, металургійна промисловість, службові особи, негласні слідчі дії, аудіо- та відеоконтроль, електронні комунікації, економічна злочинність, інноваційні технології, міжвідомча співпраця.

Summary. *The article is devoted to the theoretical and practical aspects of the pre-trial investigation of crimes related to the theft of property at enterprises of the metallurgical industry, committed by officials. Peculiarities of conducting investigative and covert investigative (search) activities aimed at detecting and documenting crimes of this nature are analyzed.*

Innovative approaches are considered, including audio and video monitoring, surveillance of individuals, removal of information from electronic communication networks, as well as methods of ensuring confidentiality and legality of collected evidence. Particular attention is paid to the use of modern technologies and technical means in the investigation process.

The key aspects of the organization of investigative actions are highlighted, including effective planning, documentation of results, and interagency cooperation. The conclusions of the article emphasize the importance of a comprehensive approach to the investigation of economic crimes in the metallurgical industry and the need to improve legal and technical mechanisms for combating such crimes.

Introduction. The economic stability of the state is largely determined by the efficiency of its key industries, which ensure the development of the national economy, budget formation and strengthening of positions in the international arena. Among such industries, the metallurgical industry occupies one of the leading places, being a source of significant foreign exchange earnings, jobs and technological progress. At the same time, due to the high cost of products and strategic importance, metallurgical enterprises often become objects of criminal encroachments, which negatively affects their stability and competitiveness.

Of particular danger are crimes related to the theft of property by officials who use their official powers and access to critical resources for their own enrichment. Such offenses not only cause significant material losses, but also undermine trust in management structures, creating conditions for the spread of corruption and inefficient management. Criminal activity in this area may include the legalization of illegally obtained income, manipulation of financial documentation, as well as the creation of complex criminal schemes involving other individuals or organizations.

The relevance of studying this problem is increasing in modern conditions, when economic resources are extremely important for ensuring defense capabilities, restoring infrastructure, and developing the state as a whole. Effective prevention and investigation of crimes in the metallurgical industry requires the implementation of modern methods of pre-trial investigation, in particular the use of covert investigative (search) actions, audio and video surveillance, as well as the removal of information from electronic communication networks.

Thus, the study of the features of pre-trial investigation of offenses related to the theft of property at metallurgical enterprises is extremely important both from the point of view of theoretical aspects of criminal law and from the

practical point of view of ensuring the proper level of law and order in strategically important sectors of the economy.

Purpose. The economic stability of the state is largely determined by the efficiency of its key industries, which ensure the development of the national economy, budget formation and strengthening of positions in the international arena. Among such industries, the metallurgical industry occupies one of the leading places, being a source of significant foreign exchange earnings, jobs and technological progress. At the same time, due to the high cost of products and strategic importance, metallurgical enterprises often become objects of criminal encroachments, which negatively affects their stability and competitiveness.

Of particular danger are crimes related to the theft of property by officials who use their official powers and access to critical resources for their own enrichment. Such offenses not only cause significant material losses, but also undermine trust in management structures, creating conditions for the spread of corruption and inefficient management. Criminal activity in this area may include the legalization of illegally obtained income, manipulation of financial documentation, as well as the creation of complex criminal schemes involving other individuals or organizations.

The relevance of studying this problem is increasing in modern conditions, when economic resources are extremely important for ensuring defense capabilities, restoring infrastructure, and developing the state as a whole. Effective prevention and investigation of crimes in the metallurgical industry requires the implementation of modern methods of pre-trial investigation, in particular the use of covert investigative (search) actions, audio and video surveillance, as well as the removal of information from electronic communication networks.

Thus, the study of the features of pre-trial investigation of offenses related to the theft of property at metallurgical enterprises is extremely important both

from the point of view of theoretical aspects of criminal law and from the practical point of view of ensuring the proper level of law and order in strategically important sectors of the economy.

Materials and methods. In the process of research, normative legal acts of Ukraine were used, which regulate the conduct of pre-trial investigation, in particular investigative and covert investigative (search) actions, as well as documents related to the fight against economic crimes in the metallurgical industry. The sources of empirical data were the practical materials of law enforcement agencies, court practice and the results of investigations in the field of metallurgy.

The theoretical basis of the research is the work of domestic and foreign scientists who specialize in the study of economic crime, the criminal process and investigative tactics. Special attention is paid to scientific works highlighting the methodology of combating corruption and theft of property at strategically important enterprises.

The following methods were used during the research:

- 1. Theoretical generalization and analysis - to study the specifics of the organization and conduct a pre-trial investigation.*
- 2. Comparative legal method - for the analysis of international experience in the investigation of crimes in the industrial sphere.*
- 3. The method of grouping and classification - to systematize the types of criminal schemes and tactics used by officials in the metallurgical industry.*
- 4. Empirical method - for generalization of practical data obtained from real investigations.*
- 5. Modeling method - to develop recommendations for the introduction of modern technologies in the process of pre-trial investigation.*

The combination of theoretical and empirical approaches made it possible to comprehensively assess the problem and provide practical recommendations

for improving the process of detection, investigation and prevention of crimes in the metallurgical industry.

The results of the study demonstrate that thefts of property at metallurgical enterprises committed by officials are characterized by a high level of organization and the use of modern methods of disguise. Such methods include strengthening the structures of premises, installing video surveillance, using devices with zero IMEI, and frequent changes of residence, which significantly complicates their detection by law enforcement agencies.

The effectiveness of the investigation of these crimes is significantly increased by the use of covert investigative actions, such as audio and video surveillance, surveillance of objects and persons, and the extraction of information from electronic communication networks. These measures allow documenting criminal activity, identifying connections between suspects, and collecting evidence acceptable for legal proceedings.

The introduction of modern technologies is an important element in the fight against crimes in the metallurgical industry. The use of innovative technical means contributes to improving the quality of the investigation, allowing crimes to be recorded in real time, financial schemes to be identified, and officials to be implicated.

In addition to technical aspects, the study emphasizes the need to improve legal mechanisms aimed at strengthening control over access to confidential information, protecting collected data and expanding investigative capabilities. Particular attention should be paid to interdepartmental cooperation, which allows for more efficient resource allocation, coordination of actions and prompt response to challenges.

The introduction of innovative methods, such as automation of data analysis and monitoring of financial flows, creates additional opportunities for combating crime. The study shows that a systematic approach to pre-trial investigation, based on the use of the latest technologies, legal improvements

and interdepartmental cooperation, is key to effectively combating economic crimes in the metallurgical industry.

Discussion. Prospects for pre-trial investigation of crimes in the metallurgical industry include the introduction of modern technologies, such as automated data analysis systems, the latest audio and video recording tools, as well as tools for monitoring electronic communications. An important direction is to improve legislation to adapt to modern challenges and strengthen the protection of confidential information.

Interdepartmental cooperation through the integration of information platforms will contribute to more efficient detection of crimes and financial schemes. An integrated approach with an emphasis on technology, legal mechanisms and coordination will reduce the level of economic crime and strengthen the security of enterprises.

Key words: *pre-trial investigation, embezzlement, metallurgical industry, officials, covert investigative actions, audio and video surveillance, electronic communications, economic crime, innovative technologies, interagency cooperation.*

Постановка проблеми. Проблема досудового розслідування злочинів, пов'язаних із розкраданням майна на підприємствах металургійної промисловості, полягає у високому рівні організованості злочинців, які використовують сучасні технології для маскуванню своїх дій та уникнення відповідальності. Службові особи, задіяні в таких правопорушеннях, мають доступ до фінансових і матеріальних ресурсів підприємств, що дозволяє їм приховувати злочинну діяльність, використовуючи складні фінансові схеми, зміцнені системи захисту приміщень, засоби відеоспостереження та спеціалізовані пристрої.

Водночас правоохоронним органам не завжди вдається ефективно застосовувати наявні слідчі інструменти через недостатню технічну

оснащеність, недоліки законодавчої бази та обмежену міжвідомчу координацію. Це ускладнює виявлення злочинних схем, збір доказів і притягнення винних до відповідальності.

Необхідність вдосконалення методів розслідування, впровадження сучасних технологій, зміцнення правових механізмів і посилення співпраці між правоохоронними органами визначає актуальність проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням досудового розслідування економічних злочинів у металургійній промисловості приділили значну увагу такі науковці як: С. С. Чернявський [7], О.А. Солдатенко [8], О.О. Хань [4], К. О. Чаплинський [5], О.В. Пчеліна [9], М.В. Дементьев [10], В.В. Вапнярчук [11], О. Є. Користін [7], О.І. Чучман [12] та ін. Ці автори досліджували методіку, тактику та організаційні аспекти розслідування, приділяючи увагу плануванню слідчих дій, використанню сучасних технологій і збору доказів.

Однак залишаються невирішеними окремі аспекти, зокрема адаптація слідчих процедур до сучасних методів маскуванню злочинної діяльності, використання новітніх технологій у боротьбі зі злочинністю та удосконалення міжвідомчої співпраці в цій галузі.

Метою статті є аналіз теоретичних і практичних аспектів досудового розслідування злочинів, пов'язаних із розкраданням майна на підприємствах металургійної промисловості, вчинених службовими особами, а також розробка рекомендацій для підвищення ефективності слідчих дій шляхом впровадження сучасних технологій, удосконалення законодавства та посилення міжвідомчої співпраці.

Матеріали і методи. У дослідженні використано нормативно-правові акти, які регулюють проведення окремих слідчих (розшукових) дій щодо розкрадань на підприємствах металургійної промисловості, а також праці вітчизняних і зарубіжних науковців, присвячені методиці й тактиці розслідування економічних злочинів.

Методологічною основою є методи теоретичного узагальнення та групування для аналізу особливостей організації й тактики слідчих дій, а також логічного узагальнення для формулювання висновків. Особливу увагу приділено застосуванню сучасних технологій у розслідуванні й збору доказів, а також ефективності нормативно-правового забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Запобігання та виявлення випадків розкрадання на підприємствах металургійної промисловості потребує від правоохоронних органів забезпечення високої ефективності їх діяльності, а також впровадження дієвих механізмів контролю і моніторингу фінансово-господарських процесів на підприємствах. Важливим аспектом у цьому контексті є результативність слідчих дій, спрямованих на розкриття та розслідування економічних злочинів, зокрема злочинів, пов'язаних із легалізацією доходів, отриманих незаконним шляхом. Особливу роль відіграє робота слідчих щодо документування фактів, які підтверджують факт злочину, та збору доказів, що доводять участь підозрюваних осіб у суспільно небезпечних діяннях. У зазначеній ситуації слідчим вдалося встановити факти навмисного зловживання службовим становищем для особистої вигоди та завдання шкоди підприємству. Було також доведено, що підсудна особа намагалася приховати походження незаконно отриманих доходів, здійснюючи їх легалізацію. Результати судового розгляду даного злочину підтверджують значущість правової системи у боротьбі з економічною злочинністю та забезпеченні правопорядку. Призначення адекватної кримінальної відповідальності для осіб, винних у таких злочинах, є важливим інструментом для запобігання аналогічним правопорушенням у майбутньому [6, с. 159].

Слід також підкреслити, що у значній кількості випадків кримінальні правопорушення здійснюються особами, які добре знайомі з методиками та формами проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Для уникнення кримінальної відповідальності вони вживають комплексні

заходи з приховування своєї протиправної діяльності, серед яких: додаткове зміцнення конструкцій офісних приміщень (наприклад, посилення підлоги чи стін шляхом бетонування), установка камер відеоспостереження та сигналізації як на зовнішньому периметрі, так і всередині приміщень, використання інтернет-месенджерів для комунікації, часта зміна місця проживання, користування кількома транспортними засобами, регулярна заміна SIM-карток та застосування мобільних телефонів з нульовим IMEI тощо [6, с. 160].

Такі дії свідчать про високий рівень організованості та професійності осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення. Вони демонструють глибоке розуміння слідчих процесів і функціонування правоохоронних органів, а також ефективно використовують сучасні технології та методи для уникнення відповідальності. Наприклад, додаткове зміцнення конструкцій офісних приміщень може створити значні перешкоди для доступу правоохоронців і уповільнити проведення обшуків або збору доказів. Установлення камер відеоспостереження та сигналізаційних систем дає змогу злочинцям оперативно виявляти спроби проведення слідчих дій або спеціальних операцій. Використання інтернет-месенджерів і часта зміна місця проживання ускладнюють ідентифікацію та відстеження підозрюваних. Застосування кількох транспортних засобів та регулярна заміна SIM-карток у поєднанні з телефонами, що мають нульовий IMEI, робить майже неможливим визначення їхнього місця перебування або маршрутів переміщення [6, с. 161].

Для протидії таким діям необхідно посилити заходи контролю, спрямовані на виявлення випадків корупції та протиправної діяльності серед самих правоохоронців. Також слід вдосконалити систему доступу до конфіденційної інформації та забезпечити надійний захист від кібератак і перехоплення комунікацій. Необхідними є зміни в законодавстві та правових механізмах, які дозволять ефективніше протидіяти таким

злочинам і притягувати винних осіб до кримінальної відповідальності [6, с. 161].

Особлива роль у розслідуванні цієї категорії злочинів відводиться негласним слідчим (розшуковим) діям, що проводяться виключно у межах кримінального провадження стосовно тяжких або особливо тяжких злочинів. Для виявлення та фіксації реальних намірів особи вчинити кримінальне правопорушення за рішенням прокурора може здійснюватися контроль за вчиненням злочину. Проведення таких НСРД може передбачати залучення осіб на умовах конфіденційного співробітництва.

Контроль за вчиненням злочину за допомогою негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД) є одним із ключових інструментів для виявлення та фіксації кримінальних правопорушень. Ці заходи дозволяють правоохоронним органам здійснювати дії, які неможливо реалізувати відкрито, щоб зібрати докази, затримати злочинців і запобігти вчиненню подальших злочинів [6, с. 161].

Проведення негласних слідчих дій здійснюється на підставі рішення прокурора із залученням конфіденційних джерел або осіб, які володіють інформацією про можливу злочинну діяльність. До таких осіб можуть належати співробітники правоохоронних органів, свідки чи інші особи, здатні надати цінну інформацію. Негласні слідчі заходи включають проведення прихованого спостереження, перехоплення комунікацій, залучення підставних осіб або використання спеціальних технічних засобів для збору інформації. Ці заходи спрямовані на збір доказів, що підтверджують вчинення злочину, а також на ідентифікацію осіб, які займаються злочинною діяльністю. Важливим аспектом є забезпечення конфіденційності джерел інформації та недопущення розголошення їх особистих даних. Зазначені дії сприяють запобіганню та припиненню злочинів, а також забезпечують ефективність розслідування кримінальних правопорушень [6, с. 162].

Крім того, у межах проведення такого виду НСРД, на підставі ухвали слідчого судді апеляційного суду, можуть здійснюватися інші слідчі (розшукові) дії, зокрема: аудіо- та відеоконтроль осіб, спостереження за особами або речами, отримання інформації з електронних комунікаційних мереж тощо [1].

Після отримання дозволу від слідчого судді на проведення НСРД відповідні ухвали разом із письмовим дорученням передаються начальнику оперативного підрозділу. При цьому конкретний виконавець із числа співробітників підрозділу не зазначається в дорученні, адже це питання належить до виключної компетенції начальника оперативного підрозділу, якому передано доручення [2].

Якщо особа, стосовно якої необхідно провести НСРД, має додаткові процесуальні гарантії, сторона обвинувачення зобов'язана суворо дотримуватись передбаченої законом процедури, щоб забезпечити прийнятність зібраних доказів під час їх розгляду в суді.

Для забезпечення конфіденційності прокурор повинен звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді апеляційного суду, що є найбільш територіально наближеним до суду, в межах юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування (абз. 2 ч. 2 ст. 247 КПК України).

Кожна з вищевказаних негласних слідчих (розшукових) дій має свою важливу роль у розслідуванні злочинів, пов'язаних із розкраданням на підприємствах металургійної промисловості службовими особами. Розглянемо їх окремо:

1. Аудіо- та відеоконтроль особи є важливими негласними слідчими діями для розслідування злочинів, пов'язаних із розкраданням на підприємствах металургійної промисловості службовими особами з кількох причин:

а) доказовий матеріал у судовому процесі (фіксація аудіо- та відеозаписів дій особи, яка має доступ до цінних ресурсів або об'єктів на

підприємстві металургійної промисловості, може служити як доказ у судовому процесі; ці записи можуть підтвердити факти розкрадання, а також виявити наміри особи вчинити злочинні дії);

б) виявлення ідентифікації злочинця (аудіо- та відеозаписи можуть допомогти в ідентифікації особи, яка вчиняє злочинні дії на підприємстві металургійної промисловості; це дозволяє правоохоронним органам швидше та ефективніше розслідувати справу та затримувати злочинця);

в) захист цінних ресурсів підприємства (фіксація аудіо- та відеозаписів дозволяє забезпечити безпеку та захист цінних ресурсів на підприємстві металургійної промисловості; вона допомагає вчасно виявляти та уникати випадків розкрадання та незаконного використання ресурсів) [4, с. 151].

II. Спостереження за особою та речами. Ця дія полягає в систематичному спостереженні за підозрілими особами та їхніми діями, а також рухоми речами, які можуть мати значення для розслідування. Воно дозволяє зібрати інформацію про звички, зв'язки та можливі злочинні схеми. Спостереження за особою та речами є важливою негласною слідчою дією для розслідування злочинів, пов'язаних із розкраданням на підприємствах металургійної промисловості службовими особами з наступних причин:

а) збір інформації про злочинні схеми (спостереження дозволяє зібрати інформацію про звички, рухи та зв'язки підозрілих осіб; це дозволяє виявити можливі злочинні схеми, включаючи шляхи доступу до цінних ресурсів та методи їхнього використання для особистої наживи);

б) виявлення злочинних зв'язків і компліцетету (спостереження дозволяє виявити зв'язки між підозрюваними особами та іншими співниками в злочинних діях; це важливо для розкриття мережі злочинців та визначення всіх учасників злочину);

в) попередження майбутніх злочинів (спостереження дозволяє виявити потенційних злочинців та вчинити профілактичні заходи для запобігання майбутнім злочинам; це може включати зміну систем безпеки на підприємстві та зміцнення контролю за доступом до цінних ресурсів) [6, с. 165].

III. Зняття інформації з електронних комунікаційних мереж. Ця негласна слідча (розшукова) дія спрямована на отримання інформації з електронних джерел, таких як електронні листи, повідомлення, чати тощо, які можуть містити докази або вказівки на злочинну діяльність. Зняття інформації з електронних комунікаційних мереж є важливою негласною слідчою дією для розслідування злочинів, пов'язаних із розкраданням на підприємствах металургійної промисловості службовими особами з наступних причин:

а) отримання доказів (ця негласна слідча (розшукова) дія дозволяє отримати доступ до електронної кореспонденції та інших електронних джерел інформації, які можуть містити докази або вказівки на злочинну діяльність, такі як плани, угоди або замовлення, пов'язані з розкраданням);

б) виявлення злочинних схем (інформація, отримана з електронних комунікаційних мереж, може допомогти виявити злочинні схеми та мережі, що діють на підприємствах металургійної промисловості);

в) збереження доказів (зняття інформації з електронних комунікаційних мереж дозволяє зберегти електронні дані як доказовий матеріал, який може бути використаний у судовому процесі).

Особливості проведення цих негласних слідчих (розшукових) дій на підприємствах металургійної промисловості можуть включати:

- використання спеціалізованого обладнання (для ефективного контролю за особою, що перебуває у зоні контролю на підприємстві, може застосовуватися спеціалізоване обладнання, яке забезпечує високу якість аудіо- та відеозаписів);

- конфіденційність і безпека (проведення таких дій має відбуватися з дотриманням принципів конфіденційності та безпеки, щоб уникнути викриття слідчої діяльності та можливих загроз для слідчого процесу);

- документування та збереження матеріалів (отримані аудіо- та відеозаписи повинні бути документовані та збережені відповідно до вимог законодавства для подальшого використання у судовому процесі);

- дискретність і конфіденційність (всі процесуальні дії повинні здійснюватися з дотриманням принципів конфіденційності та безпеки, щоб не викрити слідчу діяльність та уникнути можливих ризиків для слідчого процесу);

- спеціалізоване обладнання та техніка (для ефективності розслідування може використовуватися спеціалізоване обладнання та техніка, така як відеокамери, аудіореєстратори та інші засоби, які дозволяють здійснювати дистанційний контроль);

- аналіз отриманих даних (після проведення негласних слідчих (розшукових) дій необхідно провести аналіз отриманої інформації для виявлення ключових відомостей та підготовки подальших кроків в розслідуванні);

- законність і конфіденційність (зняття інформації з електронних комунікаційних мереж повинно здійснюватися відповідно до законодавства і з урахуванням принципів конфіденційності, щоб не порушувати права осіб на приватність) [6, с. 166].

Зважаючи на складність завдання розслідування злочинів, пов'язаних із розкраданням на підприємствах металургійної промисловості, негласні слідчі дії стають ключовим етапом в роботі правоохоронних органів. Особливо важливими є аудіо- та відеоконтроль, спостереження за особою та речами, а також зняття інформації з електронних комунікаційних мереж.

Аудіо- та відеоконтроль, здійснюваний на підприємствах металургійної промисловості, забезпечує надійне доказове підґрунтя для

судових процесів. Ці матеріали фіксують дії осіб, що мають доступ до цінних ресурсів, та можуть бути використані для виявлення злочинних схем, ідентифікації злочинців та захисту майна підприємства.

Спостереження за особою та речами дозволяє збирати інформацію про звички, зв'язки та можливі злочинні схеми. Це сприяє виявленню злочинних зв'язків, компліцитету та попередженню майбутніх злочинів шляхом профілактичних заходів.

Зняття інформації з електронних комунікаційних мереж має велике значення для отримання доказів, виявлення злочинних схем та збереження доказів у судовому процесі.

Організація негласних слідчих дій на підприємствах металургійної промисловості вимагає ретельного планування, забезпечення безпеки для оперативників, використання технічних засобів та дотримання правових норм. Ці заходи спрямовані на ефективне розслідування злочинних випадків і виявлення порушників [6, с. 167].

Розглянемо особливості організації та планування негласних слідчих дій на підприємствах металургійної промисловості, зокрема у випадках, коли злочинні дії вчиняються службовими особами:

1. Структуроване аналітичне дослідження (початок проведення негласних слідчих дій передбачає аналіз організаційної структури підприємства та ідентифікацію осіб, які мають доступ до цінних ресурсів; особлива увага зосереджується на службових особах, які мають можливість вчиняти злочинні дії);

2. Визначення стратегічних цілей (цілі проведення негласних слідчих дій включають виявлення фактів корупції та зловживання владою службовими особами, збір доказів їхньої вини та запобігання подібним порушенням у майбутньому);

3. Вибір методів та засобів дослідження (застосування методів, таких як аудіо- та відеозаписи, спостереження та зняття інформації з

електронних комунікаційних мереж, спрямоване на виявлення злочинних дій службових осіб та збір необхідних доказів);

4. Координація зі спеціалізованими відомствами (співпраця зі службами безпеки, правоохоронними органами та експертами з області боротьби з корупцією дозволяє ефективно виявляти та припиняти злочинну діяльність службових осіб);

5. Забезпечення безпеки та конфіденційності (з огляду на ризики пов'язані з виявленням корупційних схем, необхідно вжити заходів для збереження безпеки та конфіденційності учасників операції);

6. Розробка детального плану дій (враховуючи особливості діяльності службових осіб та їхній доступ до цінних ресурсів, важливо розробити план дій, спрямований на виявлення злочинних дій та забезпечення їх ефективного припинення);

7. Документування результатів (всі отримані під час дослідження дані, докази та висновки щодо корупційних порушень слід відображати в документації з метою подальшого використання у судовому процесі або інших цілях).

Вищезазначені підходи дозволять здійснювати успішне розслідування корупційних схем, які вчиняються службовими особами на підприємствах металургійної промисловості [5, с. 254].

Отже, негласні слідчі (розшукові) дії часто передують проведенню слідчих (розшукових) дій. Прикладом успішної комбінації стало проведення обшуку Генеральною прокуратурою в приміщенні Полтавської обласної податкової служби у зв'язку з підозрою про співробітництво податківців з «конвертаційним центром». У Дніпрі правоохоронці виявили організаторів «конвертаційного центру», а також підприємства, які користувались його послугами і через які відмивались мільйонні кошти. Під час санкціонованих обшуків в офісах «конвертаційного центру» поліцейські вилучили печатки фіктивних суб'єктів господарської

діяльності, комп'ютерну техніку, а також документацію чорнової бухгалтерії та господарської діяльності [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Ефективне досудове розслідування злочинів у металургійній промисловості потребує комплексного підходу, що передбачає інтеграцію технологічних інновацій, посилення контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємств та застосування негласних слідчих методів. Зокрема, доцільно рекомендувати:

1. Використання сучасних технічних засобів для аудіо- та відеоконтролю, спостереження за особами й об'єктами, а також збору інформації з електронних комунікаційних мереж. Ці заходи дозволять виявляти приховані схеми, формувати доказову базу та ідентифікувати причетних до злочинів осіб.

2. Автоматизацію аналізу фінансових потоків за допомогою спеціалізованих програмних засобів, що забезпечить швидке виявлення підозрілих операцій, пов'язаних із кримінальними діями.

3. Створення міжвідомчих аналітичних центрів для забезпечення тісної координації між правоохоронними органами, що сприятиме ефективному розподілу ресурсів та оперативній реакції на виклики у сфері металургії.

4. Розробку стандартів інформаційної безпеки для захисту отриманих доказів від несанкціонованого доступу, втрати або спотворення, що є важливим для забезпечення їх прийнятності у суді.

5. Підвищення кваліфікації слідчих і експертів шляхом проведення тренінгів з використання новітніх технологій та методів розслідування, орієнтованих на специфіку економічних злочинів у металургії.

6. Підготовку законодавчих ініціатив для спрощення процедур отримання доказів із цифрових мереж і посилення відповідальності за злочини, пов'язані з металургійною промисловістю.

У перспективі важливим напрямом досліджень є розробка алгоритмів виявлення економічних злочинів на ранніх стадіях із використанням штучного інтелекту, а також аналіз ефективності міжвідомчої взаємодії у цій галузі. Реалізація зазначених рекомендацій дозволить забезпечити високий рівень правопорядку та зменшити ризики економічних правопорушень у металургійній промисловості.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. N 4651-VI (4651-17) від 13.04.2012. *ВВР*. 2013. N 9-10, N 11-12, N 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 01.05.2024).
2. Постанова ВС від 07.12.2022 у справі № 385/619/16 (провадження № 51-2496км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834205> (дата звернення: 01.05.2024).
3. У Дніпрі виявили конвертаційний центр, що «вивів у тінь» понад 90 млн грн. URL: http://zik.ua/news/2016/06/26/u_dnipri_vyuavyly_konvertat (дата звернення: 01.05.2024).
4. Хань О. О. Теоретичні основи планування та програмування провадження слідчих (розшукових) дій: монографія. За заг. ред. В. А. Журавля. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 198 с.
5. Чаплинський К. О. Тактика проведення окремих слідчих дій: монографія. Дніпропетровськ: РВВ ДДУВС, 2006. 308 с.
6. Юр'єв Д. С. Організація і тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій щодо розкрадань на підприємствах металургійної промисловості, що вчиняються службовими особами. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Юридичні науки»*. 2024. Вип. № 5 (75). С. 158-168.

7. Користін О. Є., Чернявський С. С. Протидія відмиванню коштів в Україні. Правові та організаційні засади правоохоронної діяльності: навч. посіб. За ред. О. М. Джужі. Київ, 2009. 272 с.

8. Солдатенко О. Проблемні питання та перспективи вдосконалення правового регулювання процедури проведення обшуку як слідчої (розшукової) дії. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 294-302.

9. Пчеліна О.В. Особливості предмета доказування у кримінальних справах про економічні злочини. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 4. С. 137–145.

10. Дементьєв М.В. Принципи оцінки доказів у кримінальному провадженні. *Процесуальне та техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 28 лист. 2019 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 214-216.

11. Вапнярчук В.В. Щодо особливостей окремих способів збирання доказів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. № 70. С. 405-410.

12. Чучман О.І. Особливості оцінки достовірності доказів та її вплив на ухвалення процесуальних рішень слідчим суддею. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2022. № 55. С. 82-85.

References

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. N 4651-VI (4651-17) [Criminal Procedure Code of Ukraine. N 4651-VI (4651-17)]. (2012). *VVR*. N 9-10, N 11-12, N 13. St. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].

2. Postanova VS (2022) u spravi № 385/619/16 [Resolution of the Supreme Court of Ukraine dated 07.12.2022 in case No. 385/619/16]. (provadzhennia № 51-2496km21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834205> [in Ukrainian].

3. U Dnipri vyiavyly konvertatsiinyi tsentr, shcho «vyviv u tin» ponad 90 mln hrn [A conversion center was discovered in Dnipro that "brought into the shadows" over 90 million UAH]. (2024). URL: http://zik.ua/news/2016/06/26/u_dnipri_vyyavyly_konvertat [in Ukrainian].

4. Khan O. O. (2021). Teoretychni osnovy planuvannia ta prohramuvannia provadzhennia slidchykh (rozshukovykh) dii: monohrafiia [Theoretical foundations of planning and programming of investigative (search) actions: monograph]. Za zah. red. V. A. Zhuravlia. Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka». 198 s. [in Ukrainian].

5. Chaplynskyi K. O. (2006). Taktyka provedennia okremykh slidchykh dii: monohrafiia. [Tactics of conducting individual investigative actions: monograph.] Dnipropetrovsk: RVV DDUVS. 308 s. [in Ukrainian].

6. Yuriev D. S. (2024). Orhanizatsiia i taktyka provedennia okremykh slidchykh (rozshukovykh) dii shchodo rozkradan na pidpriemstvakh metalurhiinoi promyslovosti, shcho vchyniautsia sluzhbovymy osobamy. [Organization and tactics of conducting individual investigative (search) actions regarding thefts at metallurgical industry enterprises committed by officials] *Mizhnarodnyi naukovi zhurnal «Internauka». Serii «Iurydychni nauky»*. Vyp. № 5 (75). S. 158-168 [in Ukrainian].

7. Korystin O. Ye. (2009), Cherniavskyi S. S. Protydiia vidmyvanniu koshtiv v Ukraini. Pravovi ta orhanizatsiini zasady pravoohoronnoi diialnosti: navch. posib. Za red. O. M. Dzhuzhi. Kyiv. 272 s. [in Ukrainian].

8. Soldatenko O. (2023). Problemni pytannia ta perspektyvy vdoskonalennia pravovoho rehuliuвання protsedury provedennia obshuku yak

slidchoi (rozshukovoi) dii. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav.* № 2. S. 294-302 [in Ukrainian].

9. Pchelina O.V. (2009) Osoblyvosti predmeta dokazuvannia u kryminalnykh spravakh pro ekonomichni zlochyny. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav.* № 4. S. 137–145 [in Ukrainian].

10. Dementiev M.V. (2019). Pryntsypy otsinky dokaziv u kryminalnomu provadzhenni. *Protsesualne ta tekhniko-kryminalistychne zabezpechennia dosudovoho rozsliduvannia: tezy dop. vseukr. nauk.-prakt. konf.* (m. Kharkiv, 28 lyst. 2019 r.). MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv. S. 214-216 [in Ukrainian].

11. Vapniarchuk V.V. (2022) Shchodo osoblyvostei okremykh sposobiv zbyrannia dokaziv u kryminalnomu provadzhenni. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu.* № 70. S. 405-410 [in Ukrainian].

12. Chuchman O.I.(2022) Osoblyvosti otsinky dostovirnosti dokaziv ta yii vplyv na ukhvalennia protsesualnykh rishen slidchym suddeiu. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia.* № 55. S. 82-85 [in Ukrainian].